

Geografia

Branżowa szkoła I stopnia

Pierwotnym i głównym założeniem kształcenia geograficznego jest wykorzystanie potencjału edukacyjnego geografii w zakresie jej walorów poznawczych, kształcących i wychowawczych. W podstawie programowej przyjęto, że głównym celem geografii jako przedmiotu jest integrowanie wiedzy o środowisku przyrodniczym z wiedzą społeczno-ekonomiczną i humanistyczną prowadzące do tworzenia całościowego obrazu oraz lepszego rozumienia współczesnego świata. Lekcje geografii służyć powinny zatem rozumieniu powiązań w środowisku przyrodniczym, relacji przyroda – człowiek i człowiek – przyroda. Podstawa programowa tworzy ramy do kształtowania szeregu umiejętności, wprowadzenia przydatnej w życiu codziennym wiedzy praktycznej, jak również realizacji ważnego zadania, jakim jest kształtowanie postaw ucznia.

Zapisy nowej podstawy programowej przyczyniać się powinny do pogłębionego rozumienia sensu i warunków realizacji zasad zrównoważonego rozwoju, m.in. poprzez poznawanie przykładów racjonalnego gospodarowania w środowisku, znaczenia planowania przestrzennego, poprawy jakości życia człowieka, poczucia odpowiedzialności za tworzenie ładu i piękna w miejscach swego życia.

Istotnym założeniem programowym jest stworzenie – poprzez odpowiednie zapisy wymagań szczegółowych – optymalnych warunków do kształtowania umiejętności. Bardzo wiele zapisów podstawy obliguje do kształtowania u uczniów, kluczowej dla rozumienia wzajemnych relacji człowiek – przyroda, umiejętności określania związków i zależności zachodzących w środowisku geograficznym oraz między poszczególnymi jego elementami (przyrodniczymi, społeczno-gospodarczymi i kulturowymi).

Do innych, bardzo ważnych umiejętności, których kształtowanie umożliwiają zapisy nowej podstawy programowej należy:

1. prowadzenie wybranych obserwacji w terenie, analizowanie pozyskanych danych i formułowanie wniosków na ich podstawie;
2. korzystanie z różnych źródeł informacji geograficznej;
3. kształcenie myślenia geograficznego, a szczególnie krytycznego i twórczego myślenia, formułowania hipotez, ich weryfikacji i rozwiązywania problemów;
4. ocenianie i wartościowanie zjawisk, formułowanie twierdzeń o prawidłowościach, dokonywanie uogólnień, prognozowanie.

Kolejnym ważnym założeniem podstawy programowej jest wykorzystanie jej walorów wychowawczych. Dobór treści w podstawie programowej sprzyja między innymi kształtowaniu takich postaw jak: uwrażliwianie na wartość i znaczenie cennych obiektów przyrodniczych i kulturowych, należących do dziedzictwa ponadnarodowego, narodowego, regionalnego i lokalnego, kształtowanie postaw solidarności, szacunku i empatii wobec przedstawicieli innych narodów i społeczności, przyjmowania postawy wspólnotowej, obywatelskiej i patriotycznej, rozumienie pozautilitarnych wartości odnoszących się do wybranych elementów środowiska geograficznego, rozwijanie dociekliwości poznawczej, ukierunkowanej na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza geograficzna.

1. Opanowanie słownictwa geograficznego.
2. Zaznajomienie z różnorodnymi źródłami i metodami pozyskiwania informacji geograficznej.
3. Poznanie zróżnicowania środowiska przyrodniczego oraz form działalności człowieka w środowisku, ich uwarunkowań i konsekwencji.
4. Poznanie relacji między elementami przestrzeni geograficznej (przyrodniczej, społeczno-gospodarczej i kulturowej) w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.
5. Rozumienie prawidłowości w zakresie funkcjonowania środowiska przyrodniczego, życia i gospodarki człowieka oraz wzajemnych zależności w systemie człowiek – przyroda.
6. Rozumienie zasad racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody.
7. Integrowanie wiedzy przyrodniczej, społeczno-ekonomicznej i humanistycznej.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

1. Korzystanie z planów, map fizycznogeograficznych i tematycznych, fotografii, zdjęć lotniczych i satelitarnych, rysunków, wykresów, diagramów, danych statystycznych, tekstów źródłowych, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych.
2. Interpretowanie map różnej treści.
3. Określanie relacji między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego.
4. Ocenianie zjawisk i procesów politycznych, społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i w różnych regionach świata.
5. Stawianie pytań, formułowanie hipotez oraz proponowanie rozwiązań problemów dotyczących środowiska geograficznego.
6. Prognozowanie przemian społeczno-gospodarczych oraz przewidywanie skutków działalności gospodarczej człowieka w środowisku geograficznym.
7. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

III. Kształtowanie postaw.

1. Rozwijanie zainteresowań geograficznych, budzenie ciekawości świata.
2. Rozumienie roli nauk geograficznych w poznaniu i kształtowaniu przestrzeni geograficznej.
3. Podejmowanie refleksji nad pięknem i harmonią świata przyrody, krajobrazów oraz osiągnięciami cywilizacyjnymi ludzkości.
4. Rozumienie potrzeby racjonalnego gospodarowania w środowisku zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.
5. Przyjmowanie postawy wspólnotowej, obywatelskiej i patriotycznej.
6. Kształtowanie pozytywnych – emocjonalnych i duchowych – więzi z najbliższym otoczeniem, regionem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią.
7. Rozwijanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszły rozwój społeczno-kulturowy i gospodarczy własnego regionu, Polski i świata.
8. Przelamywanie stereotypów i kształtowanie postaw solidarności, szacunku i empatii wobec przedstawicieli innych narodów i społeczności.
9. Kształtowanie postawy zrozumienia i szacunku dla tradycji, kultury i osiągnięć cywilizacyjnych kraju ojczystego, własnego regionu i społeczności lokalnej.
10. Kształtowanie poszanowania dla innych, europejskich i pozaeuropejskich kultur i tradycji.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Źródła informacji geograficznych oraz metody prezentacji danych przestrzennych: mapy, obserwacje, pomiary, fotografie, zdjęcia satelitarne, dane liczbowe, wykresy, graficzna i kartograficzna prezentacja danych przestrzennych.

Uczeń:

- 1) przedstawia możliwości zastosowania różnych źródeł informacji geograficznej i ocenia ich przydatność;
- 2) wyróżnia graficzne i kartograficzne metody przedstawienia informacji geograficznych i podaje przykłady zastosowania różnych typów map;
- 3) czyta i interpretuje mapy różnej treści oraz jest przygotowany do posługiwania się mapą topograficzną w terenie;
- 4) interpretuje dane liczbowe przedstawione w postaci tabel i wykresów.

II. Ziemia we wszechświecie: budowa wszechświata, Układ Słoneczny, ciała niebieskie, kształt Ziemi, konsekwencje ruchów Ziemi.

Uczeń:

- 1) przedstawia cechy budowy wszechświata, w tym Układu Słonecznego;
- 2) podaje cechy ruchów Ziemi i charakteryzuje ich następstwa;
- 3) dostrzega piękno i harmonię wszechświata oraz Ziemi widzianej z kosmosu.

III. Atmosfera: czynniki klimatotwórcze, rozkład temperatury powietrza, ciśnienia atmosferycznego i opadów atmosferycznych, cyrkulacja powietrza, strefy klimatyczne i typy klimatów.

Uczeń:

- 1) przedstawia czynniki klimatotwórcze decydujące o zróżnicowaniu klimatu na Ziemi;
- 2) wyjaśnia rozkład temperatury powietrza atmosferycznego oraz mechanizm cyrkulacji powietrza w atmosferze;
- 3) wyjaśnia rozkład ciśnienia atmosferycznego i opadów atmosferycznych na Ziemi;
- 4) porównuje strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi;
- 5) czyta i interpretuje mapę synoptyczną oraz opisuje cechy klimatu na podstawie danych klimatycznych.

IV. Hydrosfera: zasoby wód na Ziemi, prądy morskie, sieć rzeczna, lodowce.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia zróżnicowanie rodzajów i wielkości zasobów wód na Ziemi;
- 2) objaśnia mechanizm powstawania i układ powierzchniowych prądów morskich oraz ocenia ich wpływ na życie i gospodarkę człowieka;
- 3) wyjaśnia zróżnicowanie sieci rzecznej na Ziemi;
- 4) wyjaśnia proces powstawania lodowców i ich rozmieszczenie na świecie.

V. Litosfera: procesy wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi i ich skutki.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia przebieg głównych procesów wewnętrznych prowadzących do urozmaicenia powierzchni Ziemi: ruchy górotwórcze, wulkanizm, trzęsienia ziemi;
- 2) charakteryzuje główne procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi oraz formy terenu powstałe w wyniku działalności rzeźbotwórczej rzek, wiatru, lodowców, lądolodu i mórz.

VI. Pedosfera i biosfera: typy gleb, strefowość gleb oraz roślinności.

Uczeń:

- 1) wyróżnia cechy głównych rodzajów gleb strefowych i niestrefowych oraz ocenia ich przydatność rolniczą;
- 2) wyjaśnia zależności między klimatem, występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym.

VII. Regionalne zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski: podział na regiony fizycznogeograficzne, budowa geologiczna i zasoby surowcowe, ukształtowanie powierzchni, warunki klimatyczne, sieć wodna, formy ochrony przyrody, stan środowiska przyrodniczego.

Uczeń:

- 1) wskazuje na mapie główne regiony fizycznogeograficzne Polski;
- 2) charakteryzuje na podstawie map rozmieszczenie głównych zasobów surowców mineralnych Polski oraz określa ich znaczenie gospodarcze;
- 3) identyfikuje związki pomiędzy budową geologiczną Polski a głównymi cechami ukształtowania powierzchni;
- 4) charakteryzuje klimat Polski posługując się mapami elementów klimatu i danymi klimatycznymi;
- 5) charakteryzuje cechy sieci wodnej Polski;
- 6) wyjaśnia przyczyny i skutki niedoboru wody w wybranych regionach Polski;
- 7) korzystając z danych statystycznych dokonuje analizy stanu środowiska w Polsce oraz przedstawia wnioski z niej wynikające;
- 8) uzasadnia konieczność działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce oraz przedstawia różne formy ochrony przyrody w Polsce.

VIII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe mierniki i wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego.

Uczeń:

- 1) posługuje się mapą podziału politycznego świata do analizy procesów społeczno-ekonomicznych;
- 2) przedstawia pozytywne i negatywne skutki procesów integracji politycznej i gospodarczej na świecie oraz podaje przyczyny i skutki procesów dezintegracyjnych na wybranych przykładach;
- 3) wskazuje na mapie miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i przykłady aktów terrorystycznych w XXI wieku w wybranych regionach świata;
- 4) wyróżnia kryteria podziału państw według PKB na jednego mieszkańca, Wskaźnika Rozwoju Społecznego (HDI), Wskaźnik Ubóstwa Społecznego (HPI) oraz omawia prawidłowości w zakresie przestrzennego ich zróżnicowania na świecie.

IX. Przemiany ludnościowe i procesy urbanizacyjne na świecie: rozmieszczenie i liczba ludności, struktury demograficzne i społeczne, migracje, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.

Uczeń:

- 1) wskazuje obszary koncentracji ludności i małej gęstości zaludnienia oraz określa czynniki i prawidłowości w zakresie rozmieszczenia ludności świata;
- 2) analizuje i wyjaśnia zmiany liczby ludności świata oraz przestrzenne zróżnicowanie wielkości wskaźników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego;
- 3) omawia przyczyny procesu starzenia się ludności oraz zróżnicowanie tego procesu na świecie;
- 4) charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności na świecie;

- 5) charakteryzuje zróżnicowanie rasowe, strukturę etniczną i narodowościową ludności świata oraz uzasadnia potrzebę przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i pokrewnym formom nietolerancji na świecie;
- 6) wyróżnia główne kręgi kulturowe, przedstawia wartości wyznawane przez ich społeczności oraz wkład tych społeczeństw w dziedzictwo kulturowe ludzkości;
- 7) określa główne czynniki rozwoju miast, analizuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji na świecie;
- 8) wymienia główne czynniki rozwoju obszarów wiejskich oraz wyjaśnia przyczyny ich depopulacji.

X. Uwarunkowania rozwoju gospodarki światowej: rola poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym, procesy globalizacji, rozwój gospodarki opartej na wiedzy i społeczeństwa informacyjnego.

Uczeń:

- 1) formułuje prawidłowości i wyjaśnia przyczyny zmiany roli sektorów gospodarki (rolnictwa, przemysłu i usług) w rozwoju cywilizacyjnym dla wybranych krajów świata, w tym Polski;
- 2) charakteryzuje przejawy procesów globalizacji w aspekcie gospodarczym, społecznym i politycznym, dyskutuje na temat skutków tego procesu dla Polski i podaje ich przykłady na podstawie własnych obserwacji;
- 3) przedstawia główne cechy gospodarki opartej na wiedzy oraz dyskutuje na temat przejawów kształtowania się społeczeństwa informacyjnego;
- 4) poddaje refleksji problem wpływu konsumpcjonizmu, pracoholizmu, presji gospodarczej związanej z maksymalizacją zysków oraz poziomu zaspokojenia potrzeb duchowych i emocjonalnych na zdrowie i życie człowieka oraz jego więzi rodzinne.

XI. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo: czynniki rozwoju rolnictwa, w tym przemiany rolnictwa Polski, obszary upraw i chów zwierząt na świecie i w Polsce, leśnictwo, rybactwo (morskie i śródlądowe, akwakultura).

Uczeń:

- 1) wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa na świecie;
- 2) wyjaśnia zasięg geograficzny głównych upraw i chowu zwierząt na świecie i w Polsce;
- 3) analizuje zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce oraz uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi;
- 4) dyskutuje na temat możliwości wykorzystania zasobów morza, wód śródlądowych i rozwoju akwakultury.

XII. Przemysł i budownictwo: czynniki rozwoju przemysłu wydobywczego, przetwórczego i energetyki, przemysł tradycyjny i zaawansowanych technologii, czynniki lokalizacji przemysłu, deindustrializacja i reindustrializacja, struktura produkcji energii, czynniki rozwoju i rola budownictwa.

Uczeń:

- 1) przedstawia ważniejsze czynniki rozwoju przemysłu wydobywczego, przetwórczego i energetyki;
- 2) porównuje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii oraz analizuje gospodarcze i społeczne korzyści rozwoju nowoczesnego przemysłu;
- 3) analizuje przebieg i konsekwencje procesów deindustrializacji w wybranych państwach świata oraz uzasadnia rolę procesów reindustrializacji na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem Europy i Polski;

- 4) charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii, z uwzględnieniem podziału na źródła odnawialne i nieodnawialne, poziomu rozwoju gospodarczego krajów oraz porównuje strukturę produkcji energii w Polsce ze strukturą w innych krajach;
- 5) przedstawia ważniejsze czynniki rozwoju budownictwa oraz jego rolę w gospodarce na przykładzie wybranych państw świata i Polski;
- 6) podaje argumenty przemawiające za potrzebą dostosowania stylu budownictwa do danego krajobrazu.

XIII. Usługi: zróżnicowanie sektora usług, rola usług komunikacyjnych, edukacyjnych, finansowych i turystycznych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata, znaczenie rodzajów transportu na świecie i w Polsce, handel międzynarodowy, atrakcyjność regionów turystycznych świata.

Uczeń:

- 1) charakteryzuje zróżnicowanie sektora usługowego i analizuje jego strukturę w wybranych państwach świata, w tym w Polsce;
- 2) wyjaśnia znaczenie usług komunikacyjnych (transportu i łączności), edukacyjnych, finansowych i turystycznych oraz handlowej wymiany towarowej w rozwoju społeczno-gospodarczym świata;
- 3) charakteryzuje uwarunkowania rozwoju i wyjaśnia zmiany roli poszczególnych rodzajów transportu w wybranych państwach świata, w tym w Polsce;
- 4) na podstawie zebranych informacji, danych statystycznych i map formułuje wnioski na temat atrakcyjności wybranych regionów turystycznych świata.

XIV. Zróżnicowanie społeczno-gospodarcze Polski: rozmieszczenie ludności i struktura demograficzna, saldo migracji, struktura zatrudnienia i bezrobocie, urbanizacja i sieć osadnicza, warunki rozwoju rolnictwa, restrukturyzacja przemysłu, gospodarka morska, sieć transportowa, handel zagraniczny, atrakcyjność turystyczna.

Uczeń:

- 1) formułuje twierdzenia o prawidłowościach w zakresie rozmieszczenia ludności i wyjaśnia przyczyny tego zróżnicowania;
- 2) analizuje strukturę demograficzną ludności Polski na podstawie danych liczbowych oraz piramidy wieku i płci oraz wyjaśnia zmiany liczby ludności, przyrostu naturalnego i rzeczywistego ludności Polski;
- 3) podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zewnętrznych, główne kierunki emigracji Polaków oraz przedstawia sytuację migracyjną w swoim regionie;
- 4) wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia, podaje przyczyny bezrobocia i analizuje przestrzenne zróżnicowanie rynku pracy w Polsce;
- 5) przedstawia kierunki zmian procesów urbanizacyjnych i osadnictwa wiejskiego w Polsce;
- 6) analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój i rozmieszczenie produkcji rolnej w Polsce;
- 7) podaje przyczyny i kierunki przemian zachodzących w przemyśle Polski po 1989 r. oraz ocenia możliwości rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce;
- 8) ocenia stan gospodarki morskiej Polski oraz możliwości i perspektywy jej rozwoju;
- 9) analizuje zmiany i zróżnicowanie sieci transportu w Polsce;
- 10) analizuje kierunki geograficzne oraz strukturę towarową międzynarodowej wymiany handlowej Polski;
- 11) przedstawia główne walory turystyczne Polski.

XV. Zróżnicowanie społeczno-kulturowe Polski: regiony kulturowe, poziom życia, wady i zalety życia na wsi i w mieście, zaangażowanie w działalność społeczną, ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Uczeń:

- 1) analizuje przestrzenne zróżnicowanie kulturowe Polski;
- 2) porównuje poziom życia ludności (w zakresie stanu środowiska, warunków mieszkaniowych, infrastruktury komunalnej, dostępu do kultury, oświaty i ochrony zdrowia) w wybranych regionach Polski;
- 3) ocenia warunki życia na wsi i w miastach różnej wielkości, w wybranych regionach Polski oraz dostrzega problem gettoizacji przestrzeni miasta;
- 4) identyfikuje cechy indywidualne wybranych miast w Polsce oraz przyczyny zróżnicowania poczucia więzi człowieka z miejscem;
- 5) przedstawia regionalne zróżnicowanie zaangażowania w działalność organizacji społecznych w Polsce oraz dostrzega wartość partycypacji społecznej w działaniach na rzecz rozwoju regionalnego i lokalnego;
- 6) analizuje dane dotyczące regionalnego zróżnicowania ubóstwa, wykazuje znaczenie solidarności społecznej oraz proponuje działania na rzecz ograniczania biedy i wykluczenia społecznego w Polsce.

XVI. Wpływ środowiska przyrodniczego na gospodarczą działalność człowieka na przykładzie wybranych obszarów świata: ukształtowania powierzchni, żyzności gleb, klimatu i zasobów wodnych na rolnictwo, zasobów surowców mineralnych na rozwój przemysłu i strukturę towarową handlu zagranicznego, zmiana znaczenia czynników przyrodniczych w rozwoju gospodarczym;

Uczeń:

- 1) wykazuje wpływ klimatu, ukształtowania powierzchni, żyzności gleb i zasobów wodnych na kierunki produkcji rolnej na strukturę upraw i chów zwierząt
- 2) wyjaśnia związki pomiędzy występowaniem surowców mineralnych a kierunkami rozwoju przemysłu i strukturą towarową handlu zagranicznego;
- 3) prezentuje przykłady sposobów pokonywania przyrodniczych ograniczeń w działalności gospodarczej człowieka i ocenia ich zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- 4) przedstawia zmiany znaczenia czynników przyrodniczych w rozwoju działalności gospodarczej człowieka w przeszłości i współcześnie.

XVII. Człowiek a środowisko geograficzne: wpływ działalności człowieka na atmosferę na przykładzie smogu, inwestycji hydrologicznych na środowisko geograficzne, rolnictwa i górnictwa na środowisko przyrodnicze, konflikt interesów człowiek-środowisko, działania proekologiczne.

Uczeń:

- 1) wykazuje na przykładzie wybranych miejscowości wpływ działalności człowieka na powstawanie smogu, podaje przyczyny jego powstawania oraz proponuje sposoby zapobiegania jego występowaniu;
- 2) ocenia korzyści i negatywny wpływ wielkich inwestycji hydrologicznych (np. Zapory Trzech Przełomów na Jangcy, Wysokiej Tamy na Nilu, zapory na rzece Omo zasilającej Jezioro Turkana) na środowisko geograficzne;
- 3) analizuje na przykładach ze świata i Polski wpływ działalności rolniczej, w tym płodozmianu i monokultury rolnej, chemizacji i mechanizacji rolnictwa, melioracji i wypasu zwierząt, na środowisko przyrodnicze;

- 4) wyjaśnia wpływ górnictwa na środowisko przyrodnicze na przykładzie odkrywkowych i głębinowych kopalni węgla i innych surowców mineralnych w Polsce i na świecie;
- 5) analizuje przykłady degradacji krajobrazu kulturowego miast i terenów wiejskich oraz wyjaśnia rolę planowania przestrzennego w jego kształtowaniu i ochronie;
- 6) identyfikuje konflikty interesów w relacjach człowiek-środowisko, rozumie potrzebę ich rozwiązania oraz podaje przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej i usługowej podejmowanych na wybranych obszarach, w tym przyrodniczo cennych.

Warunki i sposób realizacji

Przedstawione zapisy treści kształcenia i wymagań szczegółowych podzielono na działy tematyczne oznaczone cyframi rzymskimi od I do XVII. Założono ich realizację w klasach od pierwszej do trzeciej szkoły branżowej I stopnia po 1 godzinie tygodniowo w każdej klasie. Taki rozkład godzin w ramowym planie, determinuje szczegółowy rozkład treści kształcenia.

Przyjęto zatem następujące założenia realizacji poszczególnych działów tematycznych w danej klasie - w nawiasie podano orientacyjną liczbę godzin, jaką należy przeznaczyć minimalnie na realizację danego działu kształcenia:

Klasa I: Działy I – VII (łącznie 26 godz.), w tym: dział I – 2 , II – 2 , III – 3 , IV – 3, V – 5, VI – 2, VII – 9 godz.

Klasa II: Działy VIII – XIII (łącznie 26 godz.), w tym: dział VIII – 4 , IX – 8, X – 3, XI – 3, XII – 4, XIII – 4 godz.

Klasa III: Działy XIV – XVII (łącznie 26 godz.), w tym: dział XIV – 11, XV – 5 , XVI – 4 i dział XVII – 6 godz.

W **klasie I** uczniowie powinni rozszerzyć swoje umiejętności pracy z różnymi źródłami informacji geograficznej oraz doskonalić umiejętności ich interpretacji. Poszerzają także swoją wiedzę ze szkoły podstawowej o pragmatycznym zastosowaniu tych źródeł, jak posługiwanie się mapą topograficzną, zastosowanie map w planowaniu przestrzennym czy interpretowanie danych liczbowych przedstawianych w różnej formie, jak tabele, wykresy, schematy, z którymi spotykają się w życiu codziennym, zwłaszcza w komunikacji społecznej. W tej klasie orientacji w szeroko pojętej przestrzeni służy także zapoznanie uczniów z podstawami wiedzy o wszechświecie i Układzie Słonecznym (dział II). Poznaniu przestrzeni geograficznej służy również usystematyzowana wiedza o poszczególnych sferach przyrodniczych Ziemi (działy III-VI). Uczniowie poznają podstawowe cechy tych sfer i genezę głównych zjawisk oraz procesów, które w nich zachodzą. Treści działu VII, odnoszące się do regionalnego zróżnicowania środowiska przyrodniczego Polski, nawiązują do wiedzy i umiejętności uczniów nabytych w szkole podstawowej. Kluczowym zadaniem kształcenia geograficznego jest tu poznanie zasobów środowiska przyrodniczego, najważniejszych zależności między elementami środowiska przyrodniczego kraju oraz zwrócenie uwagi na jego stan i potrzebę ochrony.

Realizowany w **klasie II** dział VIII dotyczący podziału politycznego i zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego świata, powinien koncentrować uczniów na współczesnych problemach integracyjnych i dezintegracyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem współczesnych zagrożeń świata, takich jak konflikty, terroryzm i nierówności społeczno-gospodarcze. Szczególnie w tym dziale nauczyciel powinien wykorzystywać w pracy na lekcji dyskusję uczniów i kształtować zdolność zajmowania stanowiska wobec trudnych problemów świata oraz kształcić umiejętność uzasadniania prezentowanego stanowiska. W klasie II najwięcej czasu przeznaczono na realizację działu odnoszącego się do przemian ludnościowych i procesów urbanizacyjnych na świecie (dział IX).

Należy tu wykorzystać umiejętności uczniów w pracy z mapą fizycznogeograficzną i mapą podziału politycznego oraz innymi mapami tematycznymi w charakteryzowaniu i wyjaśnianiu rozmieszczenia ludności na świecie oraz przestrzennego zróżnicowania ruchu naturalnego ludności. Istotnym elementem kształcenia uczniów w zakresie demografii jest zwrócenie szczególnej uwagi na zachodzące na świecie tendencje zmian demograficznych, takie jak starzenie się demograficzne ludności i zmiany kierunków i natężenia migracji ludności z uwzględnieniem aspektów wpływu tych procesów na życie społeczne i gospodarcze państw i regionów. Społecznie pożądanym jest przełamywanie stereotypów i kształtowanie postaw solidarności, szacunku i empatii wobec przedstawicieli innych narodów i społeczności, ich kultur i tradycji. Należy wykorzystać dojrzałość młodzieży na tym etapie kształcenia do prowadzenia dyskusji, odwoływania się do wiarygodnych doniesień medialnych o bieżących wydarzeniach społecznych na świecie. Rola nauczyciela jest tu niezwykle istotna, gdyż z jednej strony powinien ułatwić uczniom orientację w wydarzeniach społecznych, ale także kształcić umiejętność obiektywnych ocen i kształtować otwarte postawy wobec innych narodów i społeczności. Z punktu widzenia przygotowania do wejścia na rynek pracy, istotnym jest przekazanie uczniom wiedzy o uwarunkowaniach rozwoju gospodarki i nowoczesnych trendach jej rozwoju (dział X). Uczniowie powinni poznać uwarunkowania rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki na świecie i w Polsce oraz poznać podstawowe procesy gospodarcze charakteryzujące te sektory gospodarki (działy XI - XIII).

W **klasie III** najwięcej czasu przeznaczono na treści działu: Zróżnicowanie społeczno-gospodarcze Polski (dział XIV). Realizacja treści tego działu powinna odbywać się głównie poprzez analizę i wyjaśnianie zmian demograficznych, osadniczych oraz zjawisk i procesów zachodzących w gospodarce kraju. Nauczyciel powinien umożliwić uczniom zrozumienie uwarunkowań rozwoju gospodarczego Polski. Uczniowie powinni też odwoływać się do zdobytej wcześniej wiedzy o zjawiskach społecznych i gospodarczych świata w celu tworzenia wyobrażeń o skali i poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski na tle świata. Kontynuacją treści odnoszących się do Polski jest dział dotyczący zróżnicowania społeczno-kulturowego kraju ojczystego (dział XV). Realizacja treści tego działu służyć powinna między innymi uwrażliwieniu ucznia na problemy społeczne, związane z istnieniem różnic w poziomie życia, powstawaniem obszarów biedy, wykluczeniem społecznym. Niezwykle ważne jest przy tym kształtowanie postaw i realizacja celów wychowawczych takich jak: ukazanie znaczenia solidarności społecznej, potrzeby zaangażowania i partycypacji społecznej. W klasie III uczniowie poznają także wzajemne relacje człowiek-środowisko (działy XVI-XVII). Wpływ środowiska przyrodniczego na gospodarczą działalność człowieka na przykładzie wybranych obszarów ukazać powinien zarówno przyrodnicze ograniczenia gospodarczej działalności człowieka jak i sposoby pokonywania przez człowieka tych ograniczeń zgodnie z rozwojem zrównoważonym. W dziale: Człowiek a środowisko geograficzne, należy tworzyć wyobrażenia uczniów o skutkach działalności gospodarczej człowieka w różnych sferach środowiska przyrodniczego, odwołując się do przykładów konkretnych obiektów gospodarczych funkcjonujących na świecie i w Polsce. Skutecznym sposobem tworzenia tych wyobrażeń mogą być mentalne łańcuchy przyczynowo-skutkowe ilustrujące relacje człowiek-środowisko przyrodnicze. Obok identyfikacji przyczyn i skutków działalności gospodarczej człowieka, istotne jest także poszukiwanie proekologicznych sposobów ich rozwiązywania. Głównym celem realizacji treści działu XVI i XVII jest zatem uświadomienie uczniom, przed podjęciem pracy zawodowej, realnych interakcji zachodzących w środowisku geograficznym.